

بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی
**Relationship between family function with use of social networks
in high school students**

Fateme sadat Hosseini
Fereshte Momeni

فاطمه سادات حسینی*
فرشته مومنی**

Abstract

We live in the era that are seeing the growing use of social networks among family members especially youth. This study was conducted to investigate relationship between family function and use of social networks among high school students. The type of this study was correlational and conducted in 2015-16. The study population included all high school students in the second period of Qazvin. 175 students were selected by multistage random cluster sampling method. The study devices included BFAS (Bergen Facebook Addiction Scale) and FAD (Family Assessment Device). Both descriptive and analytical Pierson and stepwise regression were used to analyze the data. Results of Pearson correlation coefficient showed that there is a significant positive relationship between dimensions of family function and social networks use. Meanwhile stepwise regression analysis showed that the roles and relationship variables predicted 1/43 percent of the variance related to the use of social networks. Family function provides the amount of social networks use and there is a positive relationship between the family function and the use of social networks in students.

Keywords: Virtual social networks, family function, students

چکیده

ما در عصری زندگی می‌کنیم که شاهد استفاده‌ی روزافزون اعضای خانواده از شبکه‌های اجتماعی به خصوص نوجوانان هستیم. این پژوهش به منظور بررسی رابطه میان عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی انجام پذیرفت. این تحقیق از نوع همبستگی بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دبیرستانی دوره دوم شهر قزوین بود که تعداد ۱۷۵ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند. ابزار تحقیق حاضر عبارت بود از مقیاس اعتیاد به فیس‌بوک برکن (BFAS) و سنجش عملکرد خانواده (FAD). برای تحلیل داده‌ها در دو سطح توصیفی و تحلیلی از آزمون آماری پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده شد. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین ابعاد عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی، رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد و علاوه بر این تحلیل رگرسیون گام به گام داده‌ها نشان داد که متغیرهای نقش‌ها و ارتباط توانستند ۱/۴۳ درصد واریانس مربوط به استفاده از شبکه‌های اجتماعی را پیش‌بینی کنند. عملکرد خانواده میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی را فراهم می‌سازد و بین عملکرد خانواده و استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان رابطه مثبت وجود دارد.

واژه‌های کلیدی: شبکه‌های اجتماعی مجازی، عملکرد خانواده، دانش‌آموز

* کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی بالینی، دانشکده

علوم و تحقیقات قزوین، دانشگاه آزاد اسلامی قزوین، قزوین، ایران: مقاله برگرفته از پایان‌نامه می‌باشد.

** نویسنده مسئول: عضو هیات علمی روانشناسی بالینی، دانشگاه علوم بهزیستی و توانبخشی

email:fm.psychologist@yahoo.com

مقدمه

ما در عصری زندگی می‌کنیم که با پیدایش فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی (نظیر شبکه‌های اینترنتی، ماهواره‌ها و موبایل) تغییرات عظیمی را در عرصه‌های اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شاهد هستیم (کاستلز، ۱۳۸۵). عصری که در آن شکل‌گیری شبکه‌های گوناگون اجتماعی آنلاین، شیوه‌های ارتباطی و اطلاع‌رسانی نوینی به عرصه گسترده ارتباطات اجتماعی معرفی کرده است. سایت‌های شبکه‌های اجتماعی از محبوب‌ترین مقاصد سال‌های اخیر شده‌اند و در چند دهه اخیر، میلیاردها نفر با استفاده خلاقانه از رسانه‌های اجتماعی و با اتصال به شبکه‌ای جهان‌گستر زندگی خود را تغییر داده‌اند (میر محمد صادقی، ۱۳۹۳). ما از رسانه‌های اجتماعی استفاده می‌کنیم تا دوستان و خانواده‌هایمان را به خود نزدیک‌تر کنیم، به همسایگان و هم‌دانشگاهیان خود دسترسی یابیم، به بازار محصولات و خدمات نیرو بخشیم (هانس و همکاران، ۲۰۱۱)، و حتی بر محدودیت‌های مکانی و زمانی فائق آییم. هم‌زمان با این محبوبیت مطالعه ساختارها، شیوه‌ها، مزیت‌ها و تأثیر ارتباط در شبکه‌های اجتماعی اهمیتی فراوان یافته است (میرمحمد صادقی، ۱۳۹۳).

در این پژوهش منظور از شبکه‌های اجتماعی، شبکه‌های اجتماعی مجازی یا آنلاین است. شبکه‌های اجتماعی عموماً سرویس‌های مبتنی بر وب هستند. سرویس آنلاین پلتفرم یا سایتی محسوب می‌شود که مردم با استفاده از آن می‌توانند نظرات، علاقه‌مندی‌ها و در یک کلام محتوا ایجاد کرده و با دوستان و سایرین به اشتراک بگذارند (افتاده، ۱۳۹۴). شبکه‌های اجتماعی، فضایی در دنیای مجازی هستند که برای ارتباط میان افراد مختلف با سطوح گوناگون دسترسی به وجود آمده‌اند. ایجاد ارتباطات جمعی و میان فردی، تشکیل اجتماعات مجازی، اطلاع‌رسانی، تبادل اطلاعات و نظرات از شناخته‌شده‌ترین کارکردهای این فضاها هستند (سلطانی فرد، ۱۳۸۹). نوجوانان جزء فعال‌ترین و پرکارترین کاربران سایت‌های شبکه اجتماعی به حساب می‌آیند. بررسی و مطالعات به عمل آمده حاکی از این است که نوجوانان بخش قابل توجهی از زندگی روزمره خود را صرف رسانه‌های اجتماعی می‌کنند (اهن، ۲۰۱۱). با ورود تکنولوژی و وسایل ارتباط جمعی در خانواده‌ها، ارزش‌های اجتماعی خانواده‌ها تحت تأثیر قرار گرفته و موجب شده تا شاهد تغییراتی در رفتار و گفتمان نسل جوان باشیم. از جمله این وسایل دسترسی آسان به اینترنت می‌باشد. اینترنت علاوه بر نقاط قوت، امروز دارای نقاط ضعفی هم هست. وسایل ارتباط جمعی فواصل را ناپدید می‌سازند، همچنان که جدار بین انسان‌ها را نیز تا حدود زیادی شفاف‌تر می‌سازند (اسلوین، ۱۳۸۰؛ به نقل از کفاشی، ۱۳۸۸). چگونه می‌توان تصور کرد که این وسایل بر گروه‌های اجتماعی، از جمله گروهی به تمام معنی، یعنی خانواده اثر نگذارند. از سال ۲۰۰۵ تاکنون موضوع شبکه‌های اجتماعی مجازی اصلی‌ترین مشغله کاربران اینترنت در دنیا و به تبع آن ایران بوده است. شبکه‌های اجتماعی مجازی در حال حاضر قوی‌ترین رسانه‌ی بر خط (آنلاین) در دنیا به شمار می‌روند (ضیایی پرور

بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در ...

و عقیلی، ۱۳۸۹). خانه نخستین مکان در مسیر زندگی اجتماعی افراد است و باید به گونه‌ای باشد که روح آرامش و تعادل را در اعضای خود ایجاد کند. وجود محیطی گرم، با روح و بالنده در خانواده، تکیه‌گاه مطمئنی برای اعضای خود است و سلامت روحی و روانی افراد را تضمین می‌کند (قمری و خوشنام، ۱۳۹۰). به نظر می‌رسد، یکی از عواملی که می‌تواند در استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی نقش داشته باشد، عملکرد خانواده است. روابط و عملکرد مناسب خانواده برای سلامتی فرد و خانواده و جامعه ضروری است (والکر و سفرد، ۲۰۰۶). نوجوانان که در سن ۱۳ و ۱۹ سالگی خودشان به سر می‌برند، ضمن اینکه بیشتر به شبکه‌های اجتماعی مجازی گرایش دارند، در حال دوره رشد، توسعه و بالندگی هم بسر می‌برند. تحقیقات و مطالعه در مورد اثرات شبکه‌های اجتماعی مجازی بر روی آینده نوجوانان به طور قابل ملاحظه‌ای به نگرانی‌های خانواده‌ها دامن می‌زند که همواره سعی می‌کنند بچه‌های خود را از دسترسی به این گروه‌های اینترنتی منع کنند (اهن، ۲۰۱۱). عملکرد خانواده جنبه مهم محیط خانواده است که سلامت جسمانی، اجتماعی و هیجانی کودکان را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در واقع آن چه در درون خانواده اتفاق می‌افتد و چگونگی عملکرد آن، می‌تواند یک عامل کلیدی در ایجاد انعطاف‌پذیری و کاهش خطرات فعلی و آینده مرتبط با رویدادهای ناگوار و شرایط نامناسب باشد. محیط‌های برانگیزنده و پرورش‌دهنده کودکان را قادر می‌سازد تا یاد بگیرند و پیشرفت کنند. بر عکس محیط‌های خانوادگی بدکار می‌تواند برای بسیاری از جنبه‌های رشد کودکان و انتقال مثبت آنان به بزرگسالی بسیار مضر باشد (سیلبورن و همکاران، ۲۰۰۶). نظریه عملکرد خانواده بر مبنای الگوی مک‌مستر، در مورد ارزیابی عملکرد خانواده، بر رویکرد سیستمی استوار است که در آن ساختار، چگونگی سازمان‌دهی و الگوی تبادل خانواده مورد بررسی قرار می‌گیرد. اصول بنیادی این الگو عبارتست از: ارتباط بین بخش‌ها و اجزای خانواده با یکدیگر، قابل درک نبودن یک جزء جدای از سایر خانواده، نقش مهم ساختار و الگوی تعاملی خانواده در تعیین و شکل‌دهی رفتار اعضای خانواده و این که کارکرد خانواده، چیزی است بیش از کارکرد مجموع اجزای آن. الگوی مک‌مستر، عملکرد خانواده را در سه دسته وظایف بنیادی (شامل موارد فطری و ذاتی چون تدارک غذا و سرپناه، مهرورزی، عاطفه و ...)، وظایف رشدی (شامل مسائل مربوط به رشد فردی چون نوزادی، کودکی و ... و مسائل مربوط به مراحل خانواده چون ازدواج، اولین بارداری، تولد اولین فرزند) و رویدادهای مخاطره‌آمیز (شامل بحران‌های مربوط به بیماری، تصادف، بیکاری و ...) دسته‌بندی می‌نماید. طبق الگوی مک‌مستر، ابعاد مهم عملکرد خانواده عبارتند از: حل مسأله، ارتباطات، نقش‌ها، پاسخ‌دهی عاطفی، آمیزش عاطفی و کنترل رفتار (اپشتاین، بیشاپ و لوین، ۱۹۷۸).

در بسیاری از تحقیقات به اهمیت تأثیر عملکرد خانواده بر رشد نوجوانان اشاره شده است. با وجود آن که استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دنیای امروز بخشی از زندگی شده، اما این ابزار می‌تواند علاوه بر به‌کارگیری درست و به‌جا، به صورت نادرست و نابه‌جا مورد استفاده قرار گیرد و شرایطی را فراهم آورد

که ترک آن مشکلاتی را برای افراد به وجود آورد. چگونگی استفاده می‌تواند به عملکرد خانواده افراد مرتبط باشد. لوئیس در یک پژوهش کیفی به بررسی تأثیر عملکرد خانواده در استفاده از شبکه‌های اجتماعی پرداختند و بدین منظور چهار نوجوان ۱۸-۱۲ سال که طبق راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی (DSM-IV) تشخیص افسردگی و اعتیاد به اینترنت را داشتند، انتخاب نمودند. از آزمودنی‌ها مصاحبه به عمل آمد و نتایج مصاحبه و تحلیل داده‌های کیفی نشان داد که اگر نوجوانان احساس کنند والدینشان در کنترل آنها ضعیف هستند و محیط خانواده نیز برای آنها رضایت بخش نباشد و والدینشان توانایی لازم را برای مراقبت از آنها در مقابل شبکه‌های اجتماعی نداشته باشند، آنگاه به احتمال بیشتری به استفاده از شبکه‌های اجتماعی گرایش پیدا نمایند (لوئیس و همکاران، ۲۰۱۵). لینگ-یانگ و هواوران (۲۰۰۷) در پژوهشی به بررسی عملکرد خانواده در نوجوانان معتاد به اینترنت پرداختند که نتایج این پژوهش حاکی از آن است که گروه معتاد به اینترنت از لحاظ نمره انطباق‌پذیری و همبستگی در خانواده به شکل معناداری پایین‌تر از گروه کنترل بود (لینگ-یانگ و هواوران، ۲۰۰۷).

در پژوهش لی و همکاران که با هدف بررسی نقش خانواده و عوامل خانوادگی بر اعتیاد به اینترنت در بین نوجوانان صورت گرفت، نتایج نشان داد که عواملی مانند نبود انسجام در خانواده، تنبیه زیاد از طرف والدین، حمایت و گرمی ضعیف از طرف والدین، تعارض والد-فرزندی با اعتیاد به اینترنت فرزندان رابطه معنی‌دار دارد (لی، گارلند و هاوارد، ۲۰۱۴). سپانسیل و گیتما در پژوهشی نشان دادند که بین استفاده از شبکه‌های اجتماعی در بین دانشجویان و کیفیت ارتباط با خانواده رابطه مثبت و معناداری وجود دارد (سپانسیل و گیتما، ۲۰۱۳). سنورمانسی و همکارانش به بررسی نقش عملکرد خانواده در اعتیاد به اینترنت در نوجوانان پرداختند و نشان دادند که عملکرد کلی خانواده و ابعاد پاسخ‌دهی عاطفی، حل مسأله، ارتباط و نقش‌ها با اعتیاد به اینترنت رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد (سنورمانسی، سنورمانسی، گوکیلا و کانکانی، ۲۰۱۴).

پژوهشی توسط یوسلیانی و همکاران مبنی بر رابطه رفتار مطلوب انضباطی با عملکرد خانواده، منبع کنترل و عزت نفس دانش‌آموزان حاکی از آن است که همبستگی مثبت و معنادار بین عملکرد خانواده در همه ابعاد (حل مشکل، ارتباط، ایفای نقش، پاسخ‌دهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار و عملکرد کلی) با رفتار مطلوب انضباطی دانش‌آموزان، منبع کنترل درونی با رفتار مطلوب انضباطی و بین عزت - نفس با رفتار مطلوب بود (یوسلیانی و همکاران، ۱۳۹۱). برشان، بنی اسد، عباسی، در پژوهشی به مقایسه‌ی عملکرد خانواده در دو گروه نوجوانان دارای اعتیاد به اینترنت و نوجوانان عادی پرداختند و بدین منظور ۸۰ نفر از نوجوانان (۴۰ نوجوان معتاد به اینترنت و ۴۰ نوجوان غیر معتاد) به اینترنت را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج نشان داد که تفاوت معناداری در بین مقیاس‌های حل مسأله، سطح ارتباط، پاسخ‌دهی عاطفی، آمیختگی عاطفی و کارکرد کلی خانواده‌های افراد دارای اعتیاد به اینترنت و افراد

بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در ...

عادی وجود دارد، اما در دو خرده مقیاس کارایی توزیع و انجام وظایف و سطح کنترل رفتار تفاوت معناداری یافت نشد (برشان، بنی اسد و عباسی، ۱۳۹۱).

پژوهشی توسط نیک‌آیین، مبنی بر مقایسه عملکرد و انسجام خانواده در نوجوانان معتاد به اینترنت و نوجوانان عادی شهر شیراز انجام شد و نتایج آن حاکی از آن است که ۴۲/۵ درصد اعتیاد به اینترنت و ۵۷/۵ درصد از آنان در گروه عادی قرار گرفتند و بین عملکرد خانواده در نوجوانان معتاد به اینترنت و نوجوانان عادی تفاوت معنادار وجود نداشت. بین انسجام خانواده در این دو گروه تفاوت معنادار وجود داشت. افراد عادی به طور معناداری از انسجام بالاتری نسبت به معتادان به اینترنت برخوردار بودند و همچنین بین عملکرد و انسجام خانواده در دختران و پسران معتاد به اینترنت و عادی تفاوت معنادار وجود داشت. عملکرد خانواده در نوجوانان دختر عادی بالاتر از پسر عادی و انسجام خانواده در دختران معتاد به اینترنت بالاتر از پسر معتاد به اینترنت بود، ولی انسجام خانواده در نوجوانان پسر عادی بالاتر از نوجوانان دختر عادی بود (نیک‌آیین، ۱۳۸۹). خسروی و عزیزاده‌صحرانی، به بررسی رابطه موجود میان اعتیاد به اینترنت با عملکرد خانواده و سلامت روان پرداختند. گروه نمونه در پژوهش حاضر ۲۸۶ دانش‌آموز دختر دبیرستانی از مناطق چهارگانه شهر تهران (شمال، جنوب، شرق و غرب) بودند که با تکمیل سه پرسشنامه اعتیاد به اینترنت، عملکرد خانواده و سلامت روان در پژوهش شرکت کردند. بررسی نتایج نشان داد بین اعتیاد به اینترنت با برخی از زیر مجموعه‌های عملکرد خانواده مثل ابراز وجود، گرایش‌های ذوقی و تأکيدات مذهبی همبستگی منفی معنی‌داری وجود دارد. همچنین بین خرده‌مقیاس‌های گسستگی در خانواده، تعارض زیاد، سبک خانوادگی مستبد و اعتیاد به اینترنت رابطه مثبت معنی‌داری به دست آمد (خسروی و عزیزاده‌صحرانی، ۱۳۹۰). پژوهشی توسط حبیبی و همکاران، مبنی بر بررسی رابطه عملکرد خانواده با اعتیاد به اینترنت در بین دختران دوره دوم متوسطه انجام شد. بدین منظور ۴۰۰ آزمودنی را مورد مطالعه قرار دادند. نتایج نشان داد که حل مسأله ضعیف در خانواده، ایفای نادرست نقش‌ها مسئولیت‌ها در خانواده، آمیختگی عاطفی ناسالم و ابرازگری هیجانی ناسالم در خانواده، اعتیاد به اینترنت فرزندان نوجوان را افزایش می‌دهد (حبیبی، دانش و زاهدی مازندرانی، ۲۰۱۵). پژوهشی توسط اساتان، مبنی بر بررسی عوامل مؤثر بر اعتیاد به اینترنت در بین دانش‌آموزان دبیرستانی انجام شد. وی ۳۱۵ دانش‌آموز (۱۷۱ دختر، ۱۴۴ پسر) را مورد مطالعه قرار داد. نتایج نشان داد که علاوه بر جنسیت، عملکرد خانواده و ابعاد آن شامل آمیختگی عاطفی، پاسخ‌دهی عاطفی و کنترل رفتار می‌توانند ۱۱/۸ درصد از واریانس اعتیاد به اینترنت را در دانش‌آموزان نوجوان پیش‌بینی نمایند (اساتان، ۲۰۱۳). پژوهشی توسط نصرآصفهانی، به بررسی نقش عوامل درون‌خانوادگی بر اعتیاد به اینترنت در بین دختران نوجوان پرداخت و ۲۰۰ دانش‌آموز دوره متوسطه را مورد مطالعه قرار داد. نتایج نشان داد که بین سازگاری نوجوانان با اعضای خانواده، ارتباط باز در خانواده، ارتباط عاطفی با اعتیاد به اینترنت در بین نوجوانان رابطه منفی

وجود دارد و متغیرهای مذکور می‌توانند ۲۵ درصد از واریانس اعتیاد به اینترنت را پیش‌بینی نمایند (نصر اصفهانی، ۲۰۱۳). تعیین رابطه عملکرد خانواده دانش‌آموزان در زمینه استفاده از شبکه‌های اجتماعی در صورت معنی‌داری دانشی در اختیار مشاوران، مسئولان و خانواده‌ها قرار می‌دهد که بر امر استفاده درست از شبکه‌های اجتماعی توسط نوجوانان و جوانان توجه داشته باشند تا با شناسایی دقیق و مداخلات پیش-گیرانه جهت جلوگیری از اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی، بیشتر بر این حوزه متمرکز شوند و از سرگردانی منابع در مسیرهای نادرست، طولانی مدت و یا ناکارآمد جلوگیری نمایند. از این رو، هدف پژوهش حاضر این بوده است که، رابطه عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در بین دانش‌آموزان را مورد بررسی قرار دهد. در تحقیق حاضر دو فرضیه وجود دارد: (۱) بین عملکرد خانواده و ابعاد آن با استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در بین دانش‌آموزان دبیرستانی رابطه وجود دارد. (۲) ابعاد عملکرد خانواده استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی را در بین دانش‌آموزان دبیرستانی پیش‌بینی می‌کنند.

مواد و روش‌ها

طرح تحقیق در پژوهش حاضر از نوع هدف و دستکاری متغیرها بر اساس تحقیقات غیرآزمایشی و از نوع همبستگی بود و جامعه آماری را کلیه دانش‌آموزان پسر و دختر دبیرستانی دوره دوم آموزش و پرورش شهر قزوین تشکیل می‌دادند. تعداد ۱۷۵ نفر با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چند مرحله‌ای انتخاب شدند و مورد مطالعه قرار گرفتند. به این صورت که از بین سه ناحیه شهر قزوین، ناحیه ۱ و از بین مدارس دوره دوم، شش مدرسه و از هر مدرسه دو کلاس انتخاب شد. پس از ورود به مدارس ۳۰۰ پرسش‌نامه در اختیار دانش‌آموزان قرار گرفت و به طور میانگین بعد از ۲۰ دقیقه جمع‌آوری شد. از بین این پرسش‌نامه‌ها ۵۰ پرسش‌نامه به شکل کامل پر نشده بود که کنار گذاشته شد و از بین ۲۵۰ پرسش‌نامه کامل به تعداد ۷۵ نفر عضو شبکه‌های اجتماعی نبودند، از ارزیابی و تحلیل کنار گذاشته شدند و تحلیل و ارزیابی بر روی ۱۷۵ پرسش‌نامه که عضو شبکه‌های اجتماعی بودند، انجام گرفت. برای تحلیل داده‌ها در دو سطح کیفی و توصیفی فرضیه‌های پژوهش با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون گام به گام استفاده گردید.

ابزار

پرسشنامه اعتیاد به فیس‌بوک برگن (BFAS): این پرسشنامه توسط اندرسون و همکاران، به منظور سنجش اعتیاد به فیس‌بوک طراحی شده است که شامل ۱۸ سؤال می‌باشد که این سؤالات ۶ مقیاس اعتیاد را در بر دارد. هر ۳ سؤال ۱ مقیاس را در بر می‌گیرد. شش مولفه اصلی اعتیاد بارز بودن، تغییر خلق و خوی، تحمل، کناره‌گیری، اختلاف و عود می‌باشد. پاسخ آزمودنی‌ها به سؤالات به شکل طیف لیکرت ۵ درجه‌ای است. نمره بالا نشان دهنده اعتیاد بالا به فیس‌بوک می‌باشد. ضریب آلفا ۰.۸۳

بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در ...

درصد و ضریب پایایی برای آزمون-بازآزمون طی سه هفته ۸۲ درصد گزارش شده است (اندرسون و همکاران، ۲۰۱۲). در پژوهشی توسط ون ونگ و همکاران، از این مقیاس برای سنجش اعتیاد به شبکه‌های اجتماعی استفاده شده است. آلفای کرونباخ آن برای نمونه مورد پژوهش ۹۱ درصد گزارش شده است (ون ونگ و همکاران، ۲۰۱۵). پرسشنامه فوق برای اولین بار در ایران توسط محقق اجرا شد. آلفای کرونباخ آن روی ۳۰ نفر از نمونه اجرا شد و پایایی آن طی پژوهش حاضر ۸۸ درصد به دست آمد (حسینی، ۱۳۹۴).

پرسشنامه سنجش عملکرد خانواده (FAD): این پرسشنامه توسط اپشتاین، بیشاپ و لوین در سال ۱۹۸۳ برای سنجش کارکرد خانواده بر مبنای الگوی مک مستراز عملکرد خانواده (MMFF) طراحی شده است، این ابزار دارای ۶۰ سؤال و شامل ۷ مقیاس می‌باشد که ۶ بعد خانوادگی و یک بعد عملکرد کلی خانوادگی را می‌سنجد. هر سؤال FAD به یکی از مقیاس‌ها یا ابعاد مربوط می‌شود که عملکرد سالم و ناسالم خانواده را توصیف می‌کند. مولفه‌های آن عبارتند از حل مسأله، ارتباطات، نقش‌ها، واکنش‌های عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار، مقیاس کلی (یوسفی، ۱۳۹۱). به هر سؤال ۱ تا ۴ نمره با استفاده از این کلید داده می‌شود: کاملاً موافق=۱، موافق=۲، مخالف=۳، کاملاً موافق=۴، به سوال‌ها و عباراتی که توصیف عملکرد ناسالم‌اند، یعنی سوال‌های ۱، ۴، ۵، ۷، ۸، ۹، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۷، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۵، ۲۸، ۳۱، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۷، ۳۹، ۴۱، ۴۲، ۴۴، ۴۵، ۴۷، ۴۸، ۵۱، ۵۲، ۵۳، ۵۴، ۵۸ نمره معکوس داده می‌شود، نمرات کمتر نشانه عملکرد سالم‌تر است. معدل پاسخ به سوال‌ها که هر یک بین ۱ (سالم) تا ۴ (ناسالم) می‌شود، برای به دست آوردن نمرات هفت مقیاس محاسبه می‌گردد. این ابزار کلید و برگ - پاسخنامه‌ای دارد که فرآیند نمره‌گذاری آن و مشخص کردن سؤال‌های هر خرده مقیاس را نسبتاً آسان می‌کند. در پژوهش حاضر به پاسخ سؤال‌های مثبت به ترتیب از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف امتیازات ۱، ۲، ۳، ۴ و به سؤال‌های منفی از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف امتیازات ۴، ۳، ۲، ۱ تعلق گرفت و با جمع بستن کل پاسخ‌ها عملکرد کلی به دست آمد که نمره بیشتر نشان‌دهنده عملکرد سالم و نمره کمتر نشان‌دهنده عملکرد ناسالم بود (ثنایی، ۱۳۸۷).

میرعنایت (۱۳۷۸) ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۹۰ درصد، خرده مقیاس‌ها، کارکرد کلی ۷۴ درصد، حل مسأله ۶۳ درصد، ارتباط ۶۳ درصد، ایفای نقش ۴۸ درصد، پاسخ‌دهی عاطفی ۵۶ درصد، آمیزش عاطفی ۷۴ درصد، کنترل رفتار ۵۹ درصد و عملکرد کلی ۷۴ درصد (زاده محمدی و ملک خسروی، ۱۳۸۵) ضریب آلفای کرونباخ برای کل پرسشنامه ۹۴ درصد، خرده مقیاس‌ها، ۷۸ درصد، حل مسأله ۷۲ درصد، ارتباط ۷۰ درصد، نقش‌ها ۷۱ درصد، پاسخ‌دهی عاطفی ۷۳ درصد، کنترل رفتار ۶۶ درصد و آمیزش عاطفی ۷۱ درصد؛ یوسفی (۱۳۹۱) برای کل پرسشنامه ۸۳ درصد، کارکرد کلی ۸۲ درصد، حل مسأله ۸۶ درصد، کنترل رفتار ۸۷ درصد، ایفای نقش ۸۷ درصد، پاسخ‌دهی عاطفی ۸۱ درصد،

آمیزش عاطفی ۸۹ درصد، ارتباط ۸۷ درصد گزارش کرده‌اند (ثنایی، ۱۳۸۷؛ قمری و خوشنام، ۱۳۹۰؛ یوسلیانی و همکاران، ۱۳۹۱؛ یوسفی، ۱۳۹۱).

یافته‌ها

شرکت‌کنندگان در دامنه سنی ۱۹-۱۵، با میانگین ۱۷ سال و انحراف استاندارد ۷۲ درصد قرار داشتند. ۵۴/۹ درصد پسر و ۴۵/۱ درصد دختر بودند و ۳۹/۴ درصد در رشته ادبیات و علوم انسانی و ۳۳/۱ درصد در رشته تجربی و ۲۷/۴ درصد در رشته ریاضی بودند. هدف اصلی این پژوهش، رابطه عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان دبیرستانی بود. یافته‌ها در ۲ جدول نشان داده شده است. میانگین و انحراف استاندارد در ابعاد عملکرد به ترتیب شامل، حل مشکل (۱۱/۹۷ و ۳/۰۴)، ارتباط (۱۷/۲۰ و ۳/۴۷)، نقش‌ها (۱۸/۵۴ و ۲/۵۰)، همراهی عاطفی (۱۸/۱۱ و ۲/۵۳)، آمیزش عاطفی (۲۶/۲۴ و ۴/۷۲)، کنترل رفتار (۲۶/۰۳ و ۳/۹۳)، عملکرد خانواده (۳۲/۸۶ و ۵/۷۳) می‌باشد. همان‌طور که مشاهده می‌گردد از بین ابعاد عملکرد خانواده، ابعاد آمیزش عاطفی و کنترل رفتار دارای بیشترین میانگین هستند. ابعاد ارتباط و حل مشکل نیز کمترین میانگین را دارند.

جدول ۱. ضرایب همبستگی عملکرد خانواده و ابعاد آن با استفاده از شبکه‌های اجتماعی

ردیف	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱	حل مشکل								
۲	ارتباط	۰/۵۸۷**							
۳	نقش‌ها	۰/۳۹۳**	۰/۴۱۴**						
۴	همراهی عاطفی	۰/۳۱۶**	۰/۳۹۷**	۰/۳۵۴**					
۵	آمیزش عاطفی	۰/۴۲۵**	۰/۵۱۵**	۰/۶۱۰**	۰/۴۳۳**				
۶	کنترل رفتار	۰/۴۷۷**	۰/۵۱۱**	۰/۳۶۷**	۰/۲۹۵**	۰/۶۰۵**			
۷	عملکرد کلی خانواده	۰/۶۸۳**	۰/۶۳۷**	۰/۵۶۵**	۰/۴۳۰**	۰/۶۳۸**	۰/۶۸۴**		
۸	استفاده از شبکه‌های اجتماعی	۰/۲۱۸**	۰/۳۴۰**	۰/۲۹۰**	۰/۲۶۳**	۰/۲۹۴**	۰/۲۰۳**	۰/۳۳۶**	

n=175 *P<0.05**P<0.01

نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای بررسی رابطه عملکرد خانواده و ابعاد آن با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در جدول ۱ نشان می‌دهد که بین عملکرد خانواده و ابعاد آن شامل حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها،

بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در ...

همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار با استفاده از شبکه‌های اجتماعی رابطه مثبت و معناداری دارد ($P < 0/05$). یعنی هرچه عملکرد خانواده بهتر می‌شود، استفاده از شبکه‌های اجتماعی نیز افزایش می‌یابد.

جدول ۲. خلاصه رگرسیون گام به گام ابعاد عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی

عملکرد خانواده	شاخص	مجموع مجزورات	درجه آزادی	میانگین مجزورات	F	P
ارتباط	رگرسیون باقیمانده	۳۶۶۸/۷۵	۱	۳۶۶۸/۷۵	۲۲/۶۴	۰/۰۰۰
		۲۸۰۳۴/۰۹	۱۷۳	۱۶۲/۰۴		
نقش‌ها	رگرسیون باقیمانده	۴۵۱۸/۰۲	۲	۲۲۵۹/۰۱	۱۴/۲۹	۰/۰۰۰
		۳۷۱۸۴/۸۳	۱۷۲	۱۵۸/۰۵		

	B	SE	β	R ²	t	P
ارتباط	۱/۳۲	۰/۲۷۸	۰/۳۴۰	۰/۱۱۶	۴/۷۵	۰/۰۰۰
نقش‌ها	۰/۹۶۷	۰/۴۱۷	۰/۱۸۰	۰/۱۴۳	۲/۳۱	۰/۰۰۰

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهد که از بین ابعاد عملکرد خانواده، دو بعد ارتباط و نقش‌ها در دو گام استفاده از شبکه‌های اجتماعی را پیش‌بینی می‌کند. F مشاهده شده برای متغیرهای مذکور معنادار است ($P < 0/05$). بر این اساس، سایر ابعاد عملکرد خانواده شامل حل مشکل، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار، توان پیش‌بینی استفاده از شبکه‌های اجتماعی را نداشتند و از معادله رگرسیون حذف شدند. خلاصه مشخصه‌های آماری رگرسیون گام به گام ابعاد عملکرد خانواده بر استفاده از شبکه‌های اجتماعی در جدول ۲ نشان می‌دهد که ۱۴/۳ درصد واریانس مربوط به استفاده از شبکه‌های اجتماعی به وسیله ابعاد ارتباط و نقش‌ها تبیین می‌شود. ضرایب رگرسیون متغیرهای پیش‌بین نشان می‌دهند که ارتباط ($t=4/75$, $\beta=0/340$)، و نقش‌ها ($t=2/31$, $\beta=0/180$) می‌توانند واریانس استفاده از شبکه‌های اجتماعی را به طور معنادار تبیین کنند.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از پژوهش حاضر، بررسی رابطه عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان بود. نتایج ضریب همبستگی پیرسون برای پژوهش حاضر نشان داد که بین عملکرد خانواده و ابعاد آن شامل حل مشکل، ارتباط، نقش‌ها، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار با استفاده از شبکه‌های اجتماعی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج بدین معنی است که اگر عملکرد خانواده و ابعاد یاد شده از آن در خانواده مطلوب‌تر و مناسب‌تر باشد، استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان بیشتر می‌شود. نتایج حاصل از پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های لوئیس (۲۰۱۵) همخوان نیست. همچنین با نتایج پژوهش‌های اساتان (۲۰۱۳)؛ سنسورمانسی و همکاران (۲۰۱۴)؛ لی و همکاران (۲۰۱۴)؛ حبیبی و همکاران (۲۰۱۵)؛ نصر اصفهانی (۲۰۱۵)؛ برشان، بنی اسد و عباسی (۱۳۹۱)؛ خسروی و علیزاده صحرایی (۱۳۹۰)؛ همخوانی ندارد. اما با پژوهش سپانسیل و گیتیمما (۲۰۱۳)، همخوان است.

در تبیین یافته‌های ضریب همبستگی پیرسون در پژوهش حاضر می‌توان گفت عملکرد خانواده، تلاش مشتری است که برای برقراری و حفظ تعادل در خانواده، ابعاد آن شامل ارتباط (چگونگی مبادله اطلاعات در بین اعضا)، نقش‌ها (الگوهای تکراری از رفتارها که افراد به وسیله آنها کنش‌های خانواده را تحقق می‌بخشند)، همراهی عاطفی (درجه و کیفیت علاقه و نگرانی اعضای خانواده نسبت به هم)، آمیزش عاطفی (میزان مشارکت و همکاری اعضا در خانواده) و کنترل رفتار (الگویی که خانواده برای اداره کردن رفتار در سه موقعیت (جسمانی، روانی- زیستی، اجتماعی) می‌تواند کیفیت آن را مشخص نماید (نظری و همکاران، ۱۳۸۹). به نظر می‌رسد، ویژگی‌های دوران نوجوانی (که مهمترین آنها افزایش تعارض والد-فرزندی، گرایش بسیار زیاد به همسالان، هویت‌یابی، کنجکاوی و هیجان‌خواهی است)، تا حدی کیفیت عملکرد خانواده را مختل سازد و در چنین وضعیتی خانواده گرایش نوجوانان را به شبکه‌های اجتماعی تا حدی مورد پذیرش قرار دهند. در تبیین دیگری می‌توان گفت که شبکه‌های اجتماعی دسترسی‌پذیری بسیار بالایی دارد و موجب کاهش ارتباط رودررو و فیزیکی انسان‌ها نیز شده‌اند. مطالعات حاکی از آن است که کاربران شبکه‌های اجتماعی کمتر به دیدار دوستان و بستگان خود می‌روند و به جای آن به صورت برخط و یا با گذاشتن پیام با آنها ارتباط برقرار می‌کنند، کمتر با اعضای خانواده خود صحبت می‌کنند و همچنین هنگامی که در کنار اعضای خانواده خود هستند، کارها و فعالیت‌های شخصی خود را در شبکه‌های اجتماعی پیگیری می‌کنند و بدین شکل عملکرد خانواده و کارکرد آن نیز شاید چنین وضعیتی را مورد پذیرش قرار داده باشد.

نتایج حاصل از ضرایب رگرسیون چند متغیره برای بررسی میزان پیش‌بینی استفاده شبکه‌های اجتماعی از روی ابعاد عملکرد خانواده مشخص کرد که از بین ابعاد عملکرد خانواده، دو بعد ارتباط و نقش‌ها توانستند استفاده از شبکه‌های اجتماعی را پیش‌بینی کنند، ولی سایر ابعاد عملکرد خانواده شامل

بررسی رابطه‌ی عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در ...

حل مشکل، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار، توان پیش‌بینی استفاده از شبکه‌های اجتماعی را نداشتند. این نتایج بدین معناست که اگر در خانواده روابط مطلوب باشد و اعضا نقش‌های منحصر به خود را به خوبی انجام دهند، استفاده از شبکه‌های اجتماعی در بین فرزندان با افزایش همراه خواهد بود و میزان این افزایش نیز قابل توجه است، اما تغییر در سایر ابعاد عملکرد خانواده، میزان استفاده از شبکه‌های اجتماعی را با تغییر مواجه نمی‌سازد، به عبارت دیگر اگر خانواده در ابعاد حل‌مشکل، همراهی عاطفی، آمیزش عاطفی، کنترل رفتار هرگونه عمل نماید، تغییر معناداری در استفاده از شبکه‌های اجتماعی در بین فرزندان ایجاد نمی‌شود.

نتایج حاصل از فرض اول پژوهش حاضر با نتایج پژوهش‌های لوئیس (۲۰۱۵) و امید و همکاران (۲۰۱۵)؛ همخوان نیست. همچنین با نتایج پژوهش‌های اساتان (۲۰۱۳)؛ سنسورمانسی و همکاران (۲۰۱۴)؛ لی و همکاران (۲۰۱۴)؛ حبیبی و همکاران (۲۰۱۵)؛ نصر اصفهانی (۲۰۱۳)؛ برشان، بنی اسدو عباسی (۱۳۹۱)؛ خسروی و علیزاده صحرانی (۱۳۹۰)؛ همخوانی ندارد. اما با پژوهش سپانسیل و گیتما (۲۰۱۳)، همخوان است.

در تبیین یافته‌های فرض اول پژوهش حاضر می‌توان گفت جوانان به خاطر داشتن روحیه تنوع طلبی، خلاقیت، گرایش به برقراری ارتباط با دیگران، حس کنجکاوی و علاقه به داشتن زندگی متفاوت به عضویت در شبکه‌های اجتماعی گرایش بیشتری دارند. آن‌ها در این شبکه‌ها با توجه به محدودیت‌های اجتماعی که در جامعه ایران وجود دارد به تبادل اطلاعات، کسب خبر و دوست‌یابی می‌پردازند (امیر پور و گریوانی، ۱۳۹۳). شبکه‌های اجتماعی شیوه تعامل فرزندان با والدین را نیز دگرگون کرده است (عاملی، ۱۳۸۹). از مزایای حضور در این فضای مجازی نظیر حمایت اطرافیان، اطلاعات، عواطف و احساسات برخوردار شده و اغلب جوانب زندگی واقعی خود را که نیازمند حضور فیزیکی افراد در کنار یکدیگر نیست، در این اجتماعات مجازی دارا هستند (امیر پور و گریوانی، ۱۳۹۳). مسائل یاد شده شکل و کیفیت ارتباط در خانواده‌ها و همچنین ایفای درست نقش‌های خانوادگی را با تغییر همراه ساخته است، لذا پیش‌بینی مثبت استفاده از شبکه‌های اجتماعی از روی نقش‌ها و کیفیت ارتباط خانوادگی دور از انتظار نیست.

منابع

- افتاده، جواد (۱۳۹۴). رسانه‌های اجتماعی. تهران: دفتر مطالعات و برنامه ریزی رسانه‌ها
- امیرپور، مهناز و گریوانی، مریم (۱۳۹۳). تاثیر شبکه‌های اجتماعی بر سبک زندگی جوانان. فصلنامه دانش انتظامی خراسان شمالی، (۳)، ۳۹-۲۴.
- برشان، ادیبه. بنی اسد، اسماء و عباسی، رضا (۱۳۹۱). بررسی مقایسه‌ای عملکرد خانواده در دو گروه نوجوانان دارای اعتیاد اینترنت و نوجوانان عادی. نخستین کنگره ملی فضای مجازی و آسیب‌های اجتماعی نوپدید.
- ثنائی، باقر (۱۳۷۸). مقیاس‌های سنجش خانواده و ازدواج. تهران: موسسه‌ی انتشارات بعثت.

- حسینی، فاطمه سادات (۱۳۹۴). بررسی رابطه میان سبک‌های هویت و عملکرد خانواده با استفاده از شبکه‌های اجتماعی در دانش‌آموزان شهر قزوین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم و تحقیقات، گروه روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی قزوین.
- خسروی، زهرا و علیزاده صحرانی، ام‌هانی (۱۳۹۰). رابطه موجود میان اعتیاد به اینترنت با عملکرد خانواده و سلامت روان. مطالعات روانشناسی تربیتی. ۸ (۱۴): ۵۹-۸۰.
- سلطانی‌فر، محمد (۱۳۸۹). دیپلماسی عمومی نوین و روابط عمومی الکترونیک. تهران: انتشارات سیمای شرق، چاپ اول.
- ضیایی پرور، حمید و عقیلی، سید وحید (۱۳۸۹). بررسی نفوذ شبکه‌های اجتماعی مجازی در میان کاربران ایرانی. فصلنامه علمی و ترویجی وسایل ارتباط جمعی - رسانه، ۲۰ (۴): ۲۳-۴۲.
- عاملی، سعید رضا (۱۳۸۹). مطالعات انتقادی استعمار مجازی آمریکا. تهران: انتشارات امیرکبیر.
- قمری، محمد و خوشنام، امیر حسین (۱۳۹۰). بررسی رابطه عملکرد خانواده اصلی و کیفیت زندگی در بین دانشجویان. فصلنامه خانواده‌پژوهشی. پاییز، ۷ (۲۷): ۳۴۳-۳۵۴.
- کاستنزالف، مانوئل (۱۳۸۵). عصر اطلاعات: اقتصاد، جامعه و فرهنگ. (ترجمه: احدعلیقلیان، افشین خاکبار، حسن چاوشیان) تهران: انتشارات طرح نو.
- کفاشی، مجید (۱۳۸۸). بررسی تأثیر اینترنت بر ارزشهای خانواده. فصلنامه پژوهش اجتماعی، سال دوم، ۳ (۲).
- نظری، علی محمد. اسدی، مسعود. میری، میرتادر. محمودی کهریز، بهرام (۱۳۸۹). بررسی رابطه بین عملکرد خانواده و سلامت روان در دانشجویان دانشگاه تهران. اولین همایش ملی خانواده و دانشگاه، دانشگاه فردوسی مشهد.
- نیک‌آئین، مریم (۱۳۸۹). مقایسه عملکرد و انسجام خانواده در نوجوانان معتاد به اینترنت و نوجوانان عادی شیراز. پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی شیراز، واحد مرودشت. دانشگاه آزاد اسلامی.
- میر محمدصادقی، میلاد (۱۳۹۳). تحلیل شبکه‌های اجتماعی با NODEXL. تهران: نشر کیان.
- یوسلیانی، غلامرضا. حبیبی، مجتبی. سلیمانی، اسماعیل (۱۳۹۱). رابطه رفتار مطلوب انضباطی با عملکرد خانواده، منبع کنترل و عزت نفس دانش‌آموزان. مجله روانشناسی مدرسه، تابستان، ۱ (۲): ۱۳۴-۱۱۴.
- یوسفی، ناصر (۱۳۹۱). بررسی شاخص‌های روانسنجی مقیاس‌های شیوه‌سنجش خانوادگی مک‌مستر (FAD). فصلنامه اندازه‌گیری تربیتی، بهار، ۷ (۳): ۸۵-۱۱۴.
- Ahn, June. (2011). The Effect of Social Network Sites on Adolescents' Social and Academic Development: Current Theories and Controversies. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62(8):1435-1445
- Andressen, Cecilie Schou., Torsheim, Tobjørn., Brunborg, Geir Scott., Pallesen, Stale. (2012). Development of a Facebook addiction scale. *Department of Psychosocial Science, University of Bergen, Norway*.
- Chong-wen Wang., Rainbow, T. H. Ho., Cecilia, I. W. Chan., Samson, Tse. (2015). Exploring personality characteristics of Chinese adolescents with internet-related addiction and social networking addiction. *Journal of Addictive Behaviors*, 42, 32-35.
- Epstein, N. B., Bishop, D. S. & Levin, S., (1978). The McMaster Model of Family Functioning. *Journal of Marital and Family Therapy*. 4(4):19-31.

- Habibi. A., Danesh. P., & Zahedi Mazandarani.M. J. (2015). The Relationship of Family Function with Internet Addiction among Girl High School Students in Malard *Mediterranean Journal of Social Sciences*,6(4), 215-22. *Doi:10.5901/mjss. 2015. v6n4s3p215.*
- Hansen, D. L., Shneiderman, B., & Smit, M. A. (2011). Analyzing Social Media Networks with NodeXL: Insights from a Connected World.
- Lewis. A. J. (2015). The Impact on Family Functioning of Social Media Use by Depressed Adolescents: A Qualitative Analysis of the Family Options Study. *Journal of Front Psychiatry*, 6. 1-8. *doi: 10.3389/fpsy.2015.00131.*
- Ling-yan, L., Deng-HUA, & Ran. T, (2007). family function of adolescents with excessive internet usage. *chinese mental health journal*, 21(12), 837-840.
- Li, W., Garland. E. L., & Howard. M. O. (2014). Family factors in Internet addiction among Chinese youth: A review of English- and Chinese-language studies . *Computers in Human Behavior*.31, 393-411.
- Nasr Isfahani. N. (2013). The Predictive Role of the Family Internal Factors in Tendency the Adolescent Girls to Internet Addiction *Journal of Educational and Management Studies J. Educ. Manage. Stud.*, 3(4): 390-393.
- Omid. M.H. Hashemi Razin, H., Khalatbari, J. (2015). The Effect of Internet and Social Networks on Family Functioning. *Int. J. Rev. Life. Sci.*, 4(12), 1-6.
- Satan, A. A. (2013). The factors influencing the internet addiction of secondary education students. *Egitim Arastirmalari-Eurasian Journal of Educational Research*, 53/A, 131-148.
- Şenormancı.O., Şenormancı.G., Güçlü, O., &Konkan.R. (2014). Attachment and family functioning in patients with Internet addiction. *General Hospital Psychiatry*. 36(2), 203-207.
- Slborn, S., Zubrick, S., Demaio, J., Shepherad, C., & Greeffin, J. (2006). The western Australian Aboriginal child health survey, strengthening the capacity of Aboriginal children, families and communities. *perthicurtin university of technology and telethon institute for child health institute For child health research[on-line]*, Available: WWW.childhealthresearch.com.au/waachs/Publications/.
- Sponcil. M., Gitimu. P. (2013). Use of social media by college students: Relationship to communication and self-concept . *Journal of Technology Research*, 4, 1-13.